

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА МЕДИЧНА АКАДЕМІЯ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ
ІМЕНІ П. Л. ШУПИКА

ЗАТВЕРДЖЕНО

Рішення вченої ради

Протокол 09.10.2019 № 8

Голова вченої ради

академік НАМН України

професор [Signature] Ю.В. Вороненко

**РОБОЧА ПРОГРАМА ТА ПЛАН
НОРМАТИВНОЇ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
"ДИТЯЧА ХІРУРГІЯ"**

підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії

Галузь знань:	22 – Охорона здоров'я
Спеціальність:	222 – Медицина
Спеціалізація (наукова спеціальність):	Дитяча хірургія
Рівень вищої освіти:	третій (освітньо-науковий)
Форма навчання:	очна (денна, вечірня), заочна
Тривалість навчання:	12 кредитів (360 годин)

Кафедра дитячої хірургії

Київ – 2019

ПОГОДЖЕНО

Рішення вченої ради педіатричного факультету

Протокол 26.09.2019 № 7

Голова вченої ради педіатричного факультету

доцент М. Є. Маменко

ПОГОДЖЕНО

Рішення постійно діючої комісії вченої ради НМАПО імені П. Л. Шупика з наукової роботи та інноваційної діяльності

Протокол 10.09.2019 № 7

Голова постійно діючої комісії вченої ради НМАПО імені П. Л. Шупика з наукової роботи та інноваційної діяльності

професор Н. О. Савичук

Навчальний план та програма нормативної навчальної дисципліни підготовки докторів філософії (PhD) в аспірантурі НМАПО імені П. Л. Шупика за спеціальністю: 228 Педіатрія, 14.01.09 - «Дитяча хірургія» розроблені на підставі відповідної освітньо - наукової програми за третім освітньо - науковим рівнем, а також на підставі положень Законів України «Про освіту», «Про вищу освіту», «Про наукову та науково-технічну діяльність», нормативно-правових актів МОЗ України та МОН України, Статуту Національної медичної академії післядипломної освіти імені П. Л. Шупика, затвердженого наказом МОЗ України від 06.08.2018 р. № 1453, Положення про організацію освітнього процесу в НМАПО імені П. Л. Шупика, затвердженого вченою радою НМАПО імені П. Л. Шупика (протокол № 10 від 12.10.2016 року), та інших нормативних актів науково-педагогічними працівниками кафедри дитячої хірургії та педіатричного факультету НМАПО імені П. Л. Шупика; обговорені та схвалені на засіданні кафедри дитячої хірургії НМАПО імені П. Л. Шупика (протокол № 6 від 03 червня 2019 р.); погоджені на засіданні вченої ради педіатричного факультету НМАПО імені П. Л. Шупика (протокол № ___ від ___ червня 2019 р.).

РЕЦЕНЗЕНТИ:

1. завідувач кафедри дитячої анестезіології і інтенсивної терапії НМАПО імені П.Л.Шупика, д.м.н., професор Біляєв А.В.
2. завідувач кафедри дитячої хірургії і анестезіології Харківського національного медичного університету, д.м.н., професор Пашенко Ю.В.

Навчальний план та програма погоджені Комісією вченої ради з наукової роботи та інноваційної діяльності

« 10 » 09 2019 р.

СКЛАД РОБОЧОЇ ГРУПИ

№ п.п.	ПІБ	Науковий ступінь	Вчене звання	посада
Голова робочої групи				
1.	Данилов О.А.	доктор медичних наук	професор	завідувач кафедри дитячої хірургії
Члени робочої групи				
2.	Маменко М.Є.	доктор медичних наук	професор	декан педіатричного факультету
3.	Горбатюк О.М.	доктор медичних наук	професор	професор кафедри дитячої хірургії
4.	Рибальченко В.Ф.	доктор медичних наук	професор	професор кафедри дитячої хірургії
5.	Гончар В.В.	кандидат медичних наук	доцент	доцент кафедри дитячої хірургії
6.	Момотов А.О.	кандидат медичних наук	доцент	доцент кафедри дитячої хірургії
7.	Горелік В.В.	кандидат медичних наук	доцент	доцент кафедри дитячої хірургії

Обговорено і схвалено на засіданні кафедри дитячої хірургії НМАПО імені П. Л. Шупика (протокол № 6 від 03 червня 2019 року).

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Навчальний план та програма підготовки аспірантів з нормативної навчальної дисципліни «**Дитяча хірургія**» є нормативним документом, в якому визначено зміст навчання та встановлено вимоги щодо обсягу та рівня професійних компетентностей особи, яка є здобувачем освітньо - наукового ступеня доктора філософії у галузі охорони здоров'я за спеціальністю 228 - Педіатрія, 14.01.09 – дитяча хірургія.

Мета. Вивчення нормативної навчальної дисципліни «**Дитяча хірургія**» для здобувачів освітньо –наукового ступеня доктора філософії у галузі охорони здоров'я проводиться з метою формування нових та поглиблення існуючих у вказаних категорій слухачів загальнопрофесійних та спеціалізовано-професійних гуманітарних, технологічних, організаційних, економічних та правових компетентностей, а також отримання ними нових актуальних теоретичних знань, вдосконалення практично-правових навичок і умінь, необхідних для професійної наукової діяльності аспірантів (здобувачів), зокрема належного вирішення завдань з виконання та оформлення результатів оригінальних наукових досліджень в галузі дитячої хірургії, а також розв'язання комплексних проблем у професійній хірургічній діяльності, відповідно до постійно зростаючих вимог освітніх стандартів, вимог системи якості підготовки кадрів, а також виходячи із актуальних проблем здійснення професійної хірургічної діяльності.

Вказана мета є складовою формування у аспірантів (здобувачів) інтегральної компетентності – здатності розв'язувати комплексні проблеми в галузі професійної хірургічної діяльності, проводити оригінальне наукове дослідження та здійснювати дослідницько-інноваційну діяльність в галузі дитячої хірургії на основі глибокого переосмислення наявних та створення нових цілісних теоретичних або практичних знань та/або професійної практики.

Програма охоплює обсяг загальнопрофесійних та спеціалізовано-професійних (як теоретичних, так і практично-прикладних) гуманітарних, технологічних, організаційних, економічних та правових компетентностей (знань, вмінь і навичок), необхідних здобувачам освітньо - наукового ступеня доктора філософії у галузі охорони здоров'я, зокрема у дитячому хірургічному секторі, для належного вирішення завдань з виконання та оформлення результатів оригінальних наукових досліджень у галузі дитячої хірургії, а також розв'язання комплексних проблем у професійній хірургічній діяльності.

Програма побудована за системою блоків з врахуванням міждисциплінарного підходу, та містить 8 змістових курсів з розділами і темами навчальної дисципліни. Для полегшення орієнтації у програмі та впорядкування інформації, що міститься в ній, відповідні змістові елементи закодують.

Навчальний план нормативної дисципліни визначає тривалість навчання, розподіл годин, відведених на вивчення розділів навчальної програми.

Для виконання даної програми навчальним планом передбачено традиційні види занять: лекції, семінарські, практичні заняття та самостійна робота. Теоретична підготовка передбачає відвідування лекцій та активну участь у семінарських заняттях. На практичних та семінарських заняттях слухачі навчальної дисципліни під керівництвом викладача опановують практичні навички з самостійного вирішення типових завдань з грамотним використанням належного понятійно-категоріального апарату; формують та вдосконалюють гуманітарні, технологічні, організаційні, економічні та правові компетентності із самостійної реалізації (дотримання, виконання, використання) окремих міжнародно-правових стандартів, положень чинного законодавства України та інструктивно-нормативних джерел професійної хірургічної діяльності, рекомендацій сучасних доктринальних та методичних джерел у сфері дитячої хірургічної наукової діяльності.

Навчальний план та програма підготовки аспірантів з нормативної навчальної дисципліни «Дитяча хірургія» розрахована на 12 кредитів (360 год.). Співвідношення між аудиторною та самостійною роботою залежить від форми навчання аспірантів, а саме: очної денної, очної вечірньої, заочної, що враховується в навчальному плані дисципліни.

Вказана сукупність змістових включає освітню, наукову та практичну складові, охоплюючи увесь необхідний обсяг професійних компетентностей, що мають бути сформовані у аспірантів за результатами вивчення даної навчальної дисципліни.

Під час розробки навчального плану та програми підготовки аспірантів з нормативної навчальної дисципліни «Дитяча хірургія» враховано актуальні завдання з підвищення загальної якості освітнього процесу у системі післядипломної освіти, зокрема:

- розширення можливостей доступу аспірантів до якісної фахової освіти;
- врахування в процесі навчання індивідуальних потреб та можливостей аспірантів;
- вдосконалення аспірантами навичок самостійної освітньої та наукової роботи;
- підвищення ефективності підготовки аспірантів завдяки застосуванню сучасних інформаційних і комунікаційних засобів.

Навчальний план та програма навчальної дисципліни доповнені переліком компетентностей, якими мають оволодіти аспіранти за результатами вивчення даної навчальної дисципліни, списком рекомендованих нормативно-правових та доктринальних джерел.

Для виконання даної програми передбачено наступні види навчальних занять:

- лекції
- семінарські заняття
- практичні заняття
- самостійна робота аспірантів.

Для визначення рівня компетентностей аспірантів, після кожного розділу програми проводиться **проміжний контроль знань** за рахунок годин семінарських занять.

Самостійна робота аспірантів зі спеціальності «Дитяча хірургія» має такі **види з контролем** їх виконання:

1. Виконання домашніх завдань (рефератів, оглядів літературних джерел, мультимедійних і інших презентацій)
2. Підготовка до лекцій, практичних та семінарських занять
3. Підготовка до апробації окремих розділів наукової роботи
4. Підготовка наукових тез, статей, доповідей, рефератів.

Форми самостійної роботи:

1. Позааудиторна
2. Аудиторна.

ПЕДАГОГІЧНИЙ ПРАКТИКУМ

Невід'ємною частиною опанування навчального курсу професійної та практичної підготовки за науковою спеціальністю (спеціалізацією) в аспірантурі та поза аспірантурою є педагогічний практикум.

Мета – забезпечення формування та розвитку освітньо-прикладних компонентів викладацьких компетентностей.

Завданнями педагогічного практикуму є оволодіння навиками підготовки навчально-методичної документації, проведення аудиторних занять, організації позааудиторної роботи здобувачів вищої та/або післядипломної освіти, заходів безперервного професійного розвитку.

Педагогічний практикум проводять, як правило, на випусковій кафедрі, або на кафедрі, на якій працює науковий керівник здобувача вищої освіти.

Педагогічний практикум проходить під організаційно-методичним керівництвом науково-педагогічного працівника зазначеної кафедри, який є куратором відповідної навчальної дисципліни професійної та практичної підготовки за науковою спеціальністю (спеціалізацією), що опановує здобувач вищої освіти. Рішенням, обговореним і схваленим на засіданні кафедри, організаційно-методичне керівництво педагогічним практикумом може бути покладено на іншого науково-педагогічного працівника відповідної кафедри, в тому числі, на наукового керівника здобувача вищої освіти.

Загальний обсяг педагогічного практикуму становить 30 годин (1 кредит), що виділяються та обліковуються в межах годин самостійної роботи здобувача вищої освіти за відповідною навчальною дисципліною професійної та практичної підготовки за науковою спеціальністю (спеціалізацією).

Зміст заходів педагогічного практикуму та послідовність їх виконання визначається у індивідуальному плані педагогічного практикуму здобувача вищої освіти, що погоджується керівником педагогічного практикуму та затверджується завідувачем кафедри, на якій проводиться педагогічний практикум.

Звіт про проходження педагогічного практикуму здобувача вищої освіти погоджується керівником педагогічного практикуму, обговорюється та схвалюється на засіданні кафедри, на якій проводився педагогічний практикум, та затверджується завідувачем даної кафедри.

Форма індивідуального плану педагогічного практикуму здобувача вищої освіти, звіту про проходження педагогічного практикуму, навчально-методичних документів, що готує здобувач вищої освіти в межах виконання завдань педагогічного практикуму, визначається Альбомом форм.

Відповідальність за організацію, проведення та контроль якості педагогічного практикуму покладається на завідувача кафедри, на якій проводився педагогічний практикум, а саме: завідувача випускової кафедри або завідувача кафедри, на якій працює науковий керівник здобувача вищої освіти.

Для визначення рівня засвоєння програми даної навчальної дисципліни передбачено **підсумковий залік** (2 години).

НАВЧАЛЬНИЙ ПЛАН
нормативної навчальної дисципліни «Дитяча хірургія» підготовки
докторів філософії (PhD) в аспірантурі (очна денна форма навчання) за
спеціальністю 228 Педіатрія, 14.01.09 Дитяча хірургія

Тривалість: 12 кредитів (360 год.)

Мета навчання: формування нових та поглиблення існуючих у здобувачів освітньо-наукового ступеня доктора філософії загальнопрофесійних та спеціалізовано-професійних гуманітарних, технологічних, організаційних, економічних та правових компетентностей як складова формування інтегральної компетентності – здатності розв’язувати комплексні проблеми в галузі дитячої хірургії, проводити оригінальне наукове дослідження та здійснювати дослідницько-інноваційну діяльність в дитячій хірургії на основі глибокого переосмислення наявних та створення нових цілісних теоретичних або практичних знань та/або професійної практики.

Контингент слухачів: особи, які навчаються в аспірантурі заочною денною формою навчання.

Код розділу	Назва розділу	Кількість кредитів	Загальний обсяг	Кількість годин				
				аудиторних				Самостійна робота
				Всього	Лекції	Семінари	Практичні	
01.	Дитяча хірургія як спеціальність. Організація і сучасний стан хірургічної допомоги дітям.	1	30	24	8	8	8	6
02.	Сучасні методи обстеження в дитячій хірургії	1	30	26	10	8	8	4
03.	Абдомінальна хірургія	2	60	54	18	16	20	6
04.	Сучасний стан неонатальної хірургії	2	60	54	18	18	18	6
05.	Гнійно-септична хірургія	1	40	36	12	12	12	4
06.	Торакальна хірургія	2	40	36	12	12	12	4
07.	Дитяча колопроктологія	2	60	54	18	16	20	6
08.	Травматологія і ортопедія дитячого віку	1	40	36	12	12	12	4
	РАЗОМ	12	360	320	108	102	110	40

НАВЧАЛЬНИЙ ПЛАН
нормативної навчальної дисципліни «Дитяча хірургія» підготовки
докторів філософії (PhD) в аспірантурі (очна вечірня форма навчання) за
спеціальністю 228 Педіатрія, 14.01.09 Дитяча хірургія

Тривалість: 12 кредитів (360 год.)

Мета навчання: формування нових та поглиблення існуючих у здобувачів освітньо- наукового ступеня доктора філософії загальнопрофесійних та спеціалізовано-професійних гуманітарних, технологічних, організаційних, економічних та правових компетентностей як складова формування інтегральної компетентності – здатності розв’язувати комплексні проблеми в галузі професійної дитячої хірургії, проводити оригінальне наукове дослідження та здійснювати дослідницько-інноваційну діяльність в дитячій хірургії на основі глибокого переосмислення наявних та створення нових цілісних теоретичних або практичних знань та/або професійної практики.

Контингент слухачів: особи, які навчаються в аспірантурі за очною вечірньою формою навчання.

Код розділу	Назва розділу	Кількість кредитів	Загальний обсяг	Кількість годин				
				аудиторних				Самостійна робота
				Всього	Лекції	Семінари	Практичні	
01.	Дитяча хірургія як спеціальність. Організація і сучасний стан хірургічної допомоги дітям.	1	30	12	4	4	4	18
02.	Сучасні методи обстеження в дитячій хірургії	1	30	18	8	6	4	12
03.	Абдомінальна хірургія	2	60	42	14	12	16	18
04.	Сучасний стан неонатальної хірургії	2	60	42	14	12	16	18
05.	Гнійно-септична хірургія	1	40	28	8	10	10	12
06.	Торакальна хірургія	2	40	28	8	10	10	12
07.	Дитяча колопроктологія.	2	60	42	14	12	16	18
08.	Травматологія і ортопедія дитячого віку	1	40	28	8	10	10	12
	РАЗОМ	12	360	240	78	76	86	120

НАВЧАЛЬНИЙ ПЛАН
нормативної навчальної дисципліни «Дитяча хірургія» підготовки
докторів філософії (PhD) в аспірантурі (заочна форма навчання) за
спеціальністю 228 Педіатрія, 14.01.09 Дитяча хірургія

Тривалість: 12 кредитів (360 год.)

Мета навчання: формування нових та поглиблення існуючих у здобувачів освітньо-наукового ступеня доктора філософії загальнопрофесійних та спеціалізовано-професійних гуманітарних, технологічних, організаційних, економічних та правових компетентностей як складова формування інтегральної компетентності – здатності розв’язувати комплексні проблеми в галузі професійної хірургічної діяльності, проводити оригінальне наукове дослідження та здійснювати дослідницько-інноваційну діяльність в дитячій хірургії на основі глибокого переосмислення наявних та створення нових цілісних теоретичних або практичних знань та/або професійної практики.

Контингент слухачів: особи, які навчаються в аспірантурі за заочною формою навчання.

Код розділу	Назва розділу	Кількість кредитів	Загальний обсяг	Кількість годин				
				аудиторних				Самостійна робота
				Всього	Лекції	Семінари	Практичні	
01.	Дитяча хірургія як спеціальність. Організація і сучасний стан хірургічної допомоги дітям	1	30	4	4	-	-	26
02.	Сучасні методи обстеження в дитячій хірургії.	1	30	4	2	2	-	26
03.	Абдомінальна хірургія	2	60	22	6	8	8	38
04.	Сучасний стан неонатальної хірургії	2	60	22	6	8	8	38
05.	Гнійно-септична хірургія	1	40	16	4	6	6	24
06.	Торакальна хірургія	2	40	14	4	6	4	26
07.	Дитяча коло проктологія	2	60	22	6	8	8	38
08.	Травматологія і ортопедія дитячого віку	1	40	16	4	6	6	24
РАЗОМ		12	360	120	36	44	40	240

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА

нормативної навчальної дисципліни «Дитяча хірургія» підготовки докторів філософії (PhD) в аспірантурі (очна денна, очна вечірня та заочна форми навчання) за спеціальністю 228 Педіатрія, дитяча хірургія

Код курсу, розділу, теми	Назва курсу, розділу, теми
01.	Дитяча хірургія як спеціальність. Організація і сучасний стан дитячої хірургічної допомоги дітям.
01.01.	Історична довідка про розвиток дитячої хірургічної служби в Україні
01.02. 01.02.01. 01.02.02. 01.02.03.	Організація підготовки дитячого хірурга: <i>методи навчання дитячій хірургії;</i> <i>оцінка знань;</i> <i>підготовка сімейних лікарів з дитячої хірургії.</i>
01.03. 01.03.01 01.03.02 01.03.03	Лікарська етика і деонтологія: <i>етика і деонтологія професійного спілкування;</i> <i>формування професійних і особистісних якостей дитячого хірурга;</i> <i>основні принципи взаємостосунків в системі пацієнт – дитячий хірург-батьки.</i>
01.04.	Дотримання вимог діючих нормативних актів в галузі дитячої хірургії
01.05.	Аналіз результатів діяльності
01.06.	Основи інформатики, обчислювальна техніка в дитячій хірургії
01.07.	Статистичні методи дослідження
01.08. 01.08.01. 01.08.02. 01.08.03.	Санітарно-просвітня робота в дитячій хірургії : <i>форми;</i> <i>методи;</i> <i>місце проведення</i>
01.09.	Підліткова хірургія
02.	Сучасні методи обстеження в дитячій хірургії.
02.01.	Психологічні основи діагностики хірургічної патології у дітей
02.02. 02.02.01. 02.02.02.	Обстеження дитини з хірургічною патологією: <i>клініко-лабораторне обстеження;</i> <i>рентгенологічні методи обстеження(оглядова рентгенографія, контрастне дослідження ШКТ, екскреторна орографія, бронхографія,</i>

02.02.03.	<i>ангіопульмонографія);</i> <i>ендоскопічні методи дослідження (езофагоскопія, фіброгастродуодуноскопія, ректороманоскопія, колоноскопія, бронхоскопія);</i>
02.02.04.	<i>ультразвукове дослідження (УЗД органів грудної, черевної порожнини і тазу, нейросонографія, ехокардіографія, доплерографія судин);</i>
02.02.05.	<i>функціональні методи діагностики (ЕКГ, аноманометрія, сцинтиграфія);</i>
02.02.06.	<i>пункційні діагностичні методики (пункція черевної порожнини, пункційна біопсія печінки, пункційна біопсія яєчка, плевральна пункція, пункція перикарда, пункція кістково-мозкового каналу, пункцій на біопсія пухлини, пункція знійника);</i>
02.02.07.	<i>ендовідеоскопічні діагностичні методики (діагностична лапароскопія, діагностична торакоскопія, діагностична артроскопія;</i>
02.02.08	<i>синдромологія і генетика в дитячій хірургії (основні поняття і терміни, основи практичної синдромології, частна синдромологія, асоціації).</i>
02.03.	КТ і МРТ в дитячій хірургічній практиці.
02.04.	Пренатальна діагностика вроджених вад розвитку
02.05.	Катамнез в дитячій хірургії.
03.	Абдомінальна хірургія
03.01. 03.01.01. 03.01.02. 03.01.03. 03.01.04. 03.01.05.	Невідкладні стани в абдомінальній хірургії дитячого віку: <i>синдром абдомінального болю у дітей;</i> <i>синдром блювоти у дітей;</i> <i>шлунково-кишкові кровотечі;</i> <i>печінкова недостатність у дітей з хірургічною патологією;</i> <i>сторонні тіла ШКТ.</i>
03.02.	Патологія черевної стінки (грижа білої лінії живота, пупкова грижа, пахова і пахово-мошонкова грижа, стегова грижа, гриже спігелієвої лінії, поперекова грижа, вентральна грижа).
03.03.	Вроджені кісти і нориці пупка (повні нориці пупка, неповні нориці пупка, кісти пупка).
03.04.	Патологія діафрагми (діафрагмальні грижі, параліч діафрагми).
03.05.	Патологія шлунка (пілоростеноз, подвоєння шлунка, заворот шлунка, гостре розширення шлунка, халазія

	кардії, геморагічний гастрит, синдром Меллорі – Вейса, опіки шлунка, виразки шлунка).
03.06.	Патологія тонкої кишки (злукова кишкова непрохідність, кишкова інвагінація, дивертикул Меккеля, мезаденіт, термінальний ілеїт, зовнішні кишкові нориці, функціональна кишкова непрохідність, внутрішні грижі, мезентеріальні кісти).
03.07.	Патологія товстої кишки (хронічні закрепи, патологія ілеоцекальної області, неспецифічний виразковий коліт, хвороба Крона, гострий апендицит, хілоперитонеум, захворювання сальника).
03.08.	Патологія підшлункової залози (кісти, гострий панкреатит, хронічний панкреатит).
03.09.	Патологія печінки і жовчних шляхів (гострий холецистит, хронічний холецистит, портална гіпертензія).
03.10.	Патологія селезінки (кісти, хвороба Гоше, гемолітичні анемії).
03.11.	Травми (ушкодження передньої черевної стінки, травма селезінки, травма печінки, травма підшлункової залози, травма шлунка і кишечника).
03.12.	Пухлини (пухлини шлунка і кишечника, пухлини печінки, пухлини підшлункової залози, пухлини селезінки, пухлини яєчників).
04.	Сучасний стан неонатальної хірургії
04.01.	Анатомо - функціональні особливості новонародженої дитини.
04.02.	Вроджені вади розвитку стравоходу (атрезія стравоходу, ізольовані трахео – стравохідні нориці)
04.03.	Вроджені вади розвитку шлунка (пілоростеноз, мембранозна непрохідність шлунка, подвоєння шлунка).
04.04.	Порушення ротації і фіксації «середньої кишки» (ізольований заворот тонкої кишки, операція Ледда, мезентерикопарієтальні грижі, фіксація сліпої кишки в невірному положенні, защемлення кишки в отворі брижі).
04.05.	Вроджена непрохідність тонкої кишки
04.06.	Вроджена непрохідність товстої кишки
04.07.	Аноректальні аномалії, операції у новонароджених.
04.08.	Гастрошизис
04.09.	Омфалоцеле
04.10.	Вроджені діафрагмальні грижі.
04.11.	Тератоми крижово-куприкової ділянки.

04.12.	Пологова травма внутрішніх органів черевної порожнини у новонароджених (ушкодження наднирників, травма печінки, травма селезінки) Травма яєчка і зовнішніх статевих органів, перекрут яєчка у новонароджених).
04.13.	
04.14.	Перитоніти новонароджених
04.15.	Некротичний ентероколіт новонароджених
04.16.	Організація надання хірургічної допомоги новонароджених в Україні.
04.17.	Некротична флегмона новонароджених
04.18.	Гнійний мастит новонароджених
04.19.	Особливості передопераційної підготовки новонароджених дітей, в тому числі недоношених
04.20.	Особливості післяопераційного ведення новонароджених дітей, в тому числі недоношених
04.21.	Гострий гематогенний остеомієліт новонароджених. Гостра форма хвороби Гіршпрунга у новонароджених Біліарна атрезія Вроджені вади розвитку легень у новонароджених (вроджені кісти, лобарна емфізема, секвестрація легень, агенезія та аплазія легень, вроджені артеріо-венозні аневризми).
04.22.	
04.23.	
04.24.	
05.	Гнійно – септична хірургія
05.01.	Гострий гематогенний остеомієліт у дітей
05.02.	Хронічний остеомієліт у дітей
05.03.	Гнійники м'яких тканини
05.04.	Парапроктити
05.05.	Синдром системної запальної відповіді. Сепсис. Неонатальний сепсис.
05.06.	Особливості перебігу та ведення перед – та післяопераційного періоду у дітей на тлі інтоксикації.
05.07.	Серединні кісти та нориці шиї.
05.08.	Епітеліальні куприкові ходи.
05.09.	Гнійні захворювання у новонароджених.
06.	Торакальна хірургія
06.01.	Невідкладна торакальна хірургія дитячого віку: <i>плеврити;</i> <i>пневмо- та гемоторакси;</i> <i>сторонні тіла трахеї та бронхів;</i> <i>стафілококова деструкція легень;</i> <i>травма грудної клітки.</i>
06.01.01.	
06.01.02.	
06.01.03.	
06.01.04.	
06.01.05.	
06.02.	Аномалії розвитку грудної клітки: <i>лейкоподібна деформація;</i> <i>кілеподібна деформація;</i>
06.02.01.	
06.02.02.	

06.02.03. 06.02.04.	<i>аномалії ребер; розщеплення грудини.</i>
06.03.	Хронічна емпієма
06.04.	Бронхоектазії
06.05.	Хілоторакс
06.06.	Ехінококоз легень
06.07.	Халазія кардії
06.08.	Ахалазія стравоходу
06.09.	Хімічні опіки стравоходу
06.10.	Діафрагмальні грижі у дітей
06.11.	Пухлини і кісти середостіння
06.12.	Пухлини легень, плеври, грудної стінки.
07.	Дитяча колопроктологія
07.01.	Хвороба Гіршпрунга
07.02.	Випадіння прямої кишки
07.03.	Геморой
07.04.	Тріщини ануса і прямої кишки
07.05.	Неспецифічний виразковий коліт
07.06.	Хвороба Крона
07.07.	Аноректальні аномалії
08.	Травматологія і ортопедія дитячого віку
08.01.	Переломи кінцівок, основні принципи надання допомоги
08.02.	Компресійні переломи хребців
08.03.	Пологові ушкодження хребта та периферичної нервової системи
08.04.	Політравма
08.05.	Черепно-мозкова травма
08.06.	Синдром жорстокого поводження з дітьми
08.07.	Пухлини кісток:
08.07.01	<i>принципи лікування кісткових пухлин;</i>
08.07.02	<i>пухлини кісткової і хрящової тканини;</i>
08.07.03.	<i>пухлини м'яких тканин кістково-м'язевої системи</i>
08.07.04.	Кістково- м'язеві деформації та їх корекція у дітей з ДЦП
09.	Підсумковий залік

ПЕРЕЛІК
компетентностей відповідно до нормативної навчальної
дисципліни «Дитяча хірургія» підготовки докторів філософії (PhD) в
аспірантурі за спеціальністю 228 Педіатрія, 14.01.09 «дитяча хірургія»,
якими повинен оволодіти здобувач вищої освіти

Інтегральна компетентність	Здатність розв'язувати комплексні проблеми в галузі професійної медичної діяльності, проводити оригінальне наукове дослідження та здійснювати дослідницько-інноваційну діяльність в галузі охорони здоров'я на основі глибокого переосмислення наявних та створення нових цілісних теоретичних або практичних знань та/або професійної практики.
Загальні компетентності	<ul style="list-style-type: none"> – Здатність до абстрактного мислення, синтезу, аналізу та оцінки сучасних наукових досягнень, генерування нових знань при вирішенні дослідницьких і практичних завдань. – Здатність по самостійного проведення наукового та патентного пошуку – Здатність до проектування і здійснення комплексних досліджень, на основі системного наукового світогляду з використанням основних універсальних методологічних принципів та знань в області історії і філософії науки. – Здатність до проведення оцінки результатів наукових досліджень з використанням знань та умінь в галузі медичної статистики. – Здатність до здійснення усної та письмової презентації результатів власного наукового дослідження українською мовою. – Здатність застосовування сучасних інформаційні технологій у науковій діяльності, організації та проведення навчальних занять, – Здатність до управління науковими проектами та/або складення пропозицій щодо фінансування наукових досліджень, реєстрації прав інтелектуальної власності – Здатність до використання методології проведення та фінансування наукових досліджень <p>Мовні компетентності</p> <ul style="list-style-type: none"> – Здатність представляти та обговорювати наукові результати та вести наукову дискусію державною та іноземною мовою в усній та письмовій формі, володіння науковою термінологією. – Здатність до повного розуміння іншомовних наукових текстів з відповідної спеціальності. <p>Комунікативні компетентності</p> <ul style="list-style-type: none"> – Здатність ефективно спілкуватися із спеціальною та загальною аудиторіями державною та іноземною мовами. – Здатність ефективно використовувати навички риторики – Здатність представляти складну інформацію у зручний та зрозумілий спосіб усно і письмово, використовуючи відповідну технічну лексику та методи. – Готовність цінувати та поважати різноманітність та

мультикультурність. Здатність до ефективної професійної взаємодії.

Робота в групових проектах

– Готовність брати участь у роботі українських і міжнародних дослідницьких колективах для рішення наукових і науково-освітніх завдань.

– Здатність працювати у великій науковій групі, розуміючи відповідальність за результати роботи, а також беручи до уваги бюджетні витрати та персональні зобов'язання.

Управлінські компетентності

– Готовність організувати роботу колективу в розв'язанні актуальних проблем фізичної реабілітації.

– Здатність працювати в умовах обмеженого часу та ресурсів, а також мотивувати та керувати роботою інших для досягнення поставлених цілей.

Загальнонаукові (філософські) компетентності

– Здатність використовувати закони та категорії діалектики, основні закони історії та філософії наукових досліджень

– Здатність професійно вживати загальні методи пізнання: аналізу та синтезу; індукції та дедукції; закони формальної та діалектичної логіки

– Здатність демонструвати і розвивати широкий кругозір у галузі міжнародного життя та політичних процесів, орієнтуватися у зовнішній та внутрішній політиці держави, знати її історію та специфіку розвитку

– Здатність використовувати закони та категорії медичної етики під час планування та проведення наукового дослідження

– Здатність використовувати правила академічної доброчесності під час планування, проведення та аналізу результатів наукового дослідження, що унеможливають та запобігають проявам академічного плагіату

Викладацькі компетентності

Здатність педагогічно мислити, що передбачає наявність умінь: аналітичних, завдяки яким проявляється узагальнене вміння педагогічно мислити: діагностувати педагогічні явища, аналізувати їх складові (умови, причини, мотиви, засоби, форми та інше); знаходити способи оптимального рішення педагогічних проблем тощо; прогностичні, які проявляються в прогнозуванні педагогічного процесу, розвитку особистості та її соціальних відношень; проєктивні, що полягають у конкретизації педагогічного прогнозування в планах навчання і виховання, обґрунтування способів та етапів їх реалізації: підбір змісту педагогічного процесу; визначення основних видів діяльності тощо; рефлексивні, що проявляються в уміннях педагога аналізувати свою професійну діяльність: правильність постановки мети і завдань; адекватність змісту педагогічного процесу поставленим завданням; відповідність форм, методів, засобів індивідуальним і віковим особливостям лікарів-інтернів та

	<p>слухачів.</p> <ul style="list-style-type: none"> – Компетентність навчати лікарів-інтернів та слухачів на практичних заняттях. <p>Особистісні компетентності</p> <ul style="list-style-type: none"> – Здатність планувати і вирішувати завдання власного професійного та особистісного розвитку. – Здатність працювати автономно. – Здатність бути критичним і самокритичним. – Здатність навчатися, мати сучасний рівень навчання. – Здатність генерувати нові ідеї (креативність). <p>Етичні зобов'язання</p> <ul style="list-style-type: none"> – Здатність слідувати етичним нормам у професійній діяльності, під час планування та проведення наукових досліджень. <p>1. Здатність діяти соціально відповідально та громадянсько свідомо</p>
<p>Спеціальні фахові компетентності</p>	<p>Загальнопрофесійні компетенції</p> <p>Компетентність виконувати оригінальні дослідження в медицині стосовно різних груп населення та досягати наукових результатів, що створюють нові знання, із звертанням особливої уваги до актуальних задач/проблем та використанням новітніх наукових методів. Здатність планувати проведення клінічного та експериментального дослідження, обирати сучасні методологічні підходи до оцінки результатів, здійснювати статистичний аналіз результатів. Здатність здійснювати аналіз наукової літератури (вітчизняної та зарубіжної), створити та оформити огляд літератури (мета аналіз). Здатність провести аналіз результатів наукових досліджень та оформити їх у вигляді наукової публікації/виступу українською та англійською мовами.</p> <p>Спеціалізовано-професійні компетенції</p> <ul style="list-style-type: none"> • Здатність застосовувати знання фундаментальних основ, сучасних досліджень проблем дитячої хірургії і педіатрії у комплексному аналізі явищ і процесів, що виникають в Україні та інших країнах світу. • Здатність відокремлювати структурні елементи, які складають теоретичну та емпіричну основу системи знань зі спеціальності «Педіатрія» 14.01.09 – Дитяча хірургія. • Здатність виділити та зафіксувати провідний клінічний симптом або синдром патологічного стану чи захворювання; шляхом співставлення зі стандартами, використовуючи попередні дані сімейного анамнезу, анамнезу вагітності і пологів у матері, анамнезу пацієнта та дані огляду дитини, використовуючи знання про анатомо-фізіологічні особливості дитячого організму, його органи та системи, дотримуючись відповідних етичних та юридичних норм, шляхом прийняття обґрунтованого рішення поставити найбільш вірогідний діагноз захворювання • Здатність використовувати найбільш вірогідний або синдромний діагноз, дані лабораторного та інструментального обстеження хворого, знання про дитину, її органи та системи, дотримуючись відповідних етичних та юридичних норм, шляхом прийняття обґрунтованого рішення, за певним алгоритмом, здійснювати диференціальну діагностику захворювань для тематичних напрямків з «Педіатрія» 14.01.09 – Дитяча хірургія • Здатність на підставі даних про стан здоров'я певних контингентів

дитячого населення та про наявність впливу на нього навколишнього середовища, сім'ї, використовуючи існуючі методи, в межах первинної медико-санітарної допомоги дитячому населенню здійснювати систему санітарно-гігієнічних та профілактичних заходів щодо: умов життя дитини, організації раціонального харчування, водопостачання; виявлення факторів ризику і формування груп ризику щодо можливої хірургічної патології, первинної профілактики вроджених та набутих захворювань у дітей і травм та можливих ускладнень хірургічного лікування, пропаганди здорового способу життя.

- Здатність в умовах лікувальної установи, навчально-виховних, оздоровчих закладів, освітніх закладів, використовуючи узагальнену процедуру оцінки стану здоров'я дитини, знання про дитину, її органи та системи, дотримуючись відповідних етичних та юридичних норм, шляхом прийняття обґрунтованого рішення, серед закріпленого контингенту дитячого населення: формувати диспансерні групи хірургічних хворих; сформувати групи здорових дітей, що підлягають диспансерному нагляду (новонароджені, діти, підлітки, вагітні, що мають проходити обов'язковий диспансерний огляд);

- Здатність в умовах лікувальної установи на підставі результатів епідеміологічного обстеження осередків інфекційних хвороб, епідеміологічного аналізу, використовуючи існуючі профілактичні та протиепідемічні методи

- Здатність в умовах медико-профілактичної установи, терапевтичної дільниці, використовуючи статистичні та лабораторні методи, здійснювати епідеміологічний аналіз інфекційної захворюваності дитячого населення, виявляючи: групи ризику; території ризику; час ризику; фактори ризику

- Здатність прогнозувати науково обґрунтовані підходи до модернізації вітчизняної дитячої хірургії, організувати та забезпечувати процеси управлінської діяльності з урахуванням процесів реформування галузі дитячої хірургії.

Дослідницькі компетентності

- Володіння сучасними методами наукового дослідження, в тому числі експериментального, пошуку інформації в літературі, використання традиційних та новітніх інформаційно-комунікаційних технологій, володіння сучасними статистичними методами дослідження.

- Здатність до використання сучасного наукового обладнання та інноваційних технологій у галузі дитячої хірургії.

- Компетентність інтерпретувати результати експериментів та брати участь у дискусіях із досвідченими науковцями стосовно наукового значення та потенційних наслідків отриманих результатів.

- Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.

Аналітичні компетентності

- Здатність проводити науковий аналіз результатів досліджень і використовувати їх в практичній діяльності

- Здатність осмислення своїх власних припущень та перевірки зроблених іншими припущень, які вважаються доведеними у галузі медицини.

- Здатність до формулювання нових ідей в результаті читання, дослідження, обговорення у високо спеціалізованій, присвяченій

	<p>певній темі, роботі професійного спрямування.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Здатність до виявлення зв'язків між сучасними концепціями медичної науки, наведення доказів та/або інших аргументів, що спростовують ці докази. <p>Здатність до включення нових висновків в існуючі знання щодо використання засобів діагностики, профілактики та лікування у різних груп населення.</p>
--	---

САМОСТІЙНА РОБОТА АСПІРАНТІВ

Самостійна робота аспірантів зі спеціальності «Дитяча хірургія» має такі види:

1. Виконання домашніх завдань
2. Підготовка до лекцій, практичних та семінарських занять
3. Підготовка до апробації окремих розділів наукової роботи
4. Підготовка наукових тез, статей, доповідей, рефератів.

Форми самостійної роботи:

1. Позааудиторна
2. Аудиторна.

Контроль знань:

1. Поточний (після кожного розділу програми)
2. Підсумковий іспит.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА РЕСУРСНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

I. НОРМАТИВНІ ДОКУМЕНТИ

1. Конституція України від 28 червня 1996 р. (зі змінами і доповненнями) // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – ст. 141.
2. Основи законодавства України про охорону здоров'я: Закон України від 19 листопада 1992 р. № 2801-ХІІ (зі змінами і доповненнями) // Відомості Верховної Ради України. – 1993. – № 4. – ст. 19.
3. Про державні фінансові гарантії медичного обслуговування населення: Закон України від 19 жовтня 2017 р. № 2168-VIII // Відомості Верховної Ради України. – 2018. – № 5. – ст. 31.
4. Про наукову та науково-технічну діяльність: Закон України від 26 листопада 2015 р. № 848-VIII (зі змінами і доповненнями) // Відомості Верховної Ради України. – 2016. – № 3. – ст. 25.
5. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням 53 народних депутатів України щодо офіційного тлумачення положення частини третьої статті 49 Конституції України "у державних і комунальних закладах охорони здоров'я медична допомога надається безоплатно" (справа про безоплатну медичну допомогу): Рішення Конституційного Суду України від 29 травня 2002 року № 10-рп/2002 // Офіційний вісник України. – 2002. – № 23 – ст. 1132.
6. Про вищу освіту: Закон України від 01 липня 2014 р. № 1556-VII (зі змінами і доповненнями) // Відомості Верховної Ради України. – 2014. – № 37-38. – ст. 2004.
7. Про екстрену медичну допомогу: Закон України від 05 липня 2012 р. № 5081-VI (зі змінами і доповненнями) // Відомості Верховної Ради України. – 2013. – № 30. – ст. 340.
8. Про освіту: Закон України від 05 вересня 2017 р. № 2145-VIII (зі змінами і доповненнями) // Відомості Верховної Ради України. – 2017. – № 38-39. – ст. 380.
9. Права людини в галузі охорони здоров'я – 2013 [Текст] : доп. правозахис. орг. / Ін-т прав. дослідж. і стратегій ; [упоряд., заг. ред.: А. О. Роханський]. – Харків : Права людини, 2014. – 126 с.
10. Права людини в галузі охорони здоров'я – 2014 [Текст] : доп. правозахис. орг. / Ін-т прав. дослідж. і стратегій ; [упоряд. і заг. ред. Роханський А. О.]. – Харків : Права людини, 2015. – 126 с.

II. ОBOB'ЯЗКОВА ЛІТЕРАТУРА

1. Акопян В.Г. Хирургическая гепатология детского возраста. – М.: Медицина, 1982. – 384с.
2. Атлас детской оперативной хирургии (под ред. проф. Т.К.Немиловой). – М: «МЕДпресс-информ», 2009. – 648с.
3. Ашкрафт К.У., Холдер Т.М. Детская хирургия (1,2,3 том). – Санкт-Петербург, Пит-Гал, 1997.
4. Баиров Г.А. Хирургия поджелудочной железы у детей. – Ленинград, «Медицина», 1978. – 168с.
5. Баиров Г.А., Дорошевский Ю.Л., Немилова Т.К. Атлас операций у новорожденных. – Ленинград: Медицина, 1984. – 255с.
6. Боднар Б.М., Шестобуз С.В. Гострий брижовий лімфаденіт у дітей. – Чернівці, 2003. – 108 с.
7. Боднар О.Б. Абдомінальна оперативна хірургія дитячого віку. – Чернівці, БДМУ, 2014. – 205с.

8. Боднар О.Б., Джам О.П., Притула В.П., Ватаманеску Л.І., Боднар Г.Б. Хронічний колостаз у дітей (хірургічний погляд на проблему). – Видавництво БДМУ, 2016. – 199с.
9. Болезнь Гиршпрунга у детей и взрослых (под ред. проф. В.В.Воробьева). – Минск, «СтройМедиаПроект», 2016 – 249с.
10. Бухмин А.В., Россихин А.Е., Соловьев А.Е., Барухович В.Я. Обряд обрезания: мифы, история, реальность. – Запорожье, изд-во БелГУ, 2007. – 320с.
11. Веселый С.В., Литовка В.К., Латышов К.В., Сопов Г.А. Опухоли и опухолеподобные образования грудной полости у детей. – Краматорск, 2015. – 229с.
12. Георгіянц М.А., Корсунов В.А. Септичний шок у дітей, принципи діагностики та інтенсивної терапії. – Харків, «Золоті сторінки», 2009. – 247 с.
13. Грона В.Н., Литовка В.К., Журило И.П., Латышов К.В. Опухоли и опухолеподобные образования у детей. – Донецк, «Норд-Пресс», 2010. – 364с.
14. Детская хирургия. Учебное пособие (под ред. проф. Лосева А.А.). – Одесса, 2009. – 200с.
15. Детская хирургия. Национальное руководство. – М.; «ГЭОТАР-Медиа», 2009. – 1158с.
16. Детская хирургия. Клинические разборы (под ред. А.В.Гераськина). – М.: «ГЭОТАР-Медиа», 2011. – 215с.
17. Ерохин А.П., Воложин С.И. Крипторхизм. – М.: ТОО «Люкс-арт», 1995. – 344с.
18. Женчевский Р.А. Спаечная болезнь. – М.: Медицина, 1989. – 192с.
19. Журило И.П., Литовка В.К., Латышов К.В. Редкие случаи в практике детского хирурга (новые наблюдения). – Донецк, «Донеччина», 2007. – 182с.
20. Запруднов А.М., Григорьев К.И., Дронов А.Ф. Желудочно-кишечные кровотечения у детей. – М.: Медицина, 1998. – 207с.
21. Зубарев А.Р., Митькова М.Д., Корякин М.В., Митьків В.В. Ультразвуковая диагностика заболеваний наружных половых органов у мужчин. – Москва, Видар, 1999.- 87с.
22. Исаков Ю.Ф., Степанов Э.А., Гераськин В.И. Руководство по торакальной хирургии у детей. – М.: Медицина, 1978. – 550 с.
23. Исаков Ю.Ф., Белобородова Н.В. Сепсис у детей. – Москва, издатель Мокеев, 2001. – 368с.
24. Катько В.А. Диагностика и лечение инвагинации кишечника у детей. – Минск, 2006. – 116с. рхангельск, 2000. – 460с.
25. Красовская Е.Н., Кобзева Т.Н. Диагностика и интенсивная терапия в хирургии новорожденных. – Москва, 2001. – 68с.
26. Курс лекцій по дитячій хірургії (учбовий посібник для студентів та інтернів). – Донецьк, «Норд Комп'ютер», 2007. – 265 с.
27. Куш Н.Л. Запоры у детей. – Киев, «Здоровье», 1976. – 165с.
28. Лекции по детской хирургии (учебное пособие). – Москва, Медицинская книга, 2010. – 366с.
29. Ленюшкин А.И., Атагельдыев Т.А. Повторные операции на толстой кишке и промежности у детей. – М.: Медицина, 1984. – 175 с.
30. Либов С.Л. Ограниченные перитониты у детей. – Ленинград, Медицина, 1983. – 184с.
31. Макаренко Т.П., Богданов А.В. Свищи желудочно-кишечного тракта. – М.: Медицина, 1986. – 144с.
32. Неонатологія. Національний підручник (за ред. проф. Шунько Є.Є.).- Київ, 2014. – т.1. – С. 536 – 690.

33. Ничитайло М.Е., Галочка И.П. Диагностика и лечение кистозной трансформации желчных протоков. – К.: МАККОМ, 2008. – 191с.
34. Органосохраняющая и миниинвазивная хирургия селезенки /М.В.Тимербулатов, А.Г.Хасанов, Р.Р.Фаязов, Ф.А.Каюмов.- Москва, МЕДпресс-информ, 2004. – 218с.
35. Пугачев А.Г., Леонтьев А.Ф., Малинина Л.И., Осипов Ю.Н. Портальная гипертензия у детей. – М.: Медицина, 1971. – 216с.
36. Пугачев .Г., Финкельсон Е.И. Закрытые повреждения органов брюшной полости у детей. – М.: Медицина, 1981. – 208с.
37. Пугачев А.Г. Хирургическая гастро-энтерология детского возраста. – М.: Медицина, 1982. – 287с.
38. Разин М.П., Стрелков Н.С., Скобелев В.А., Галкин В.Н. Основы гнойной хирургии детского возраста: учебное пособие. – Киров-Ижевск, 2012. – 147 с.
39. Ривкин В.Л., Бронштейн А.С., Файн С.Н. Руководство по колопроктологии. – М.: Медпрактика, 2001. – 300с.
40. Рокицкий М.Р. Хирургические заболевания легких у детей. – Ленинград: Медицина, 1988. – 288 с.
41. Русак П.С., Данилов О.А., Кукуруза Ю.П., Рибальченко В.Ф. Лапароскопічна хірургія в педіатрії. – Житомир-Київ, Косенко, 2006.- 125с.
42. Савчук Б.Д. Гнойный перитонит. – М.: Медицина, 1979. – 192с.
43. Солейко Д.С., Горбатюк О.М., Кукуруза Ю.П., Коноплицкий В.С. Септичні форми гострого гематогенного остеомієліту у дітей. – ПП «Видавництво Тезис», 2008. – 263 с.
44. Соловьев А.Е. Детская хирургия (курс лекций). – Запорожье, 2002. – 196с.
45. Торакальна травма /А.В.Макаров, В.Г.Гетьман, В.І.Десятерик, В.М.Мірошніченко. – СП «Міра», Кривий Ріг, 2005. – 234с.
46. Тошовский В. Аппендицит у детей. – М.: Медицина, 1988. – 208с.
47. Хірургія дитячого віку (ред.Сушко В.І.). – Київ, Здоров'я, 2008. – 740с.
48. Шапринський В.О., Петрушенко В.В., Камінський О.А., Павлик І.В. Діагностика та лікування хворих з рецидивними гостро-дуоденальними кровотечами виразкової етіології. – Вінниця, ФОП видавець Данилюк В.Г., 2009. – 221с.
49. Chirirgia Noworodka (pod red. P.Kalicinskiego). – Warszawa, 2004. – INVEST-DRUK. – 654с.
50. Nikolayeva N.G. Pediatric surgery (selected lectures/. – Odessa, 2004. – 178 p.

III. ДОДАТКОВІ ДЖЕРЕЛА

1. Амбулаторно-поліклінічна хірургія дитячого віку. – Дніпропетровськ, Наука і освіта, 2003. – 343 с.
2. Баранов А.А., Володин Н.Н., Самсыгина Г.А. Рациональная фармакотерапия детских заболеваний: В 2 кн. Кн. 2. – Издательство: Литтерра, 2007. – 1087 с.
3. Горбатюк О.М., Горбатюк Д.Л., Рибальченко В.Ф., Гончар В.В., Добряк Є.Д. Сучасна лікувально-діагностична тактика при варикоцеле у дітей. – Київ, 2005. – 101 с.
4. Григович И.Н. Алгоритмы в неотложной детской хирургии. – Петрозаводск, издательство Петрозаводского университета, 1996. – 251 с.
5. Долецкий С.Я. Общие проблемы детской хирургии. – М.: Медицина, 1984. – 269 с.

6. Макро- та мікроелементи (обмін, патологія, методи визначення). Монографія / М.Ф.Погорелов, В.І.Бумейстер, Г.Ф.Ткач, [та ін.] – Суми: Вид-во СумДУ, 2010. – 147 с.
7. Мирский В.Е., Рищук С.В. Руководство по детской и подростковой андрологии (организационно-клинические аспекты). – Санкт-Петербург, СпецЛит, 2008. – 319 с.
8. Несумісності та нераціональні сполучення лікарських засобів для парентерального застосування. За редак. Л.Л.Давтян, Р.С.Коритнюк, Г.М.Войтенко та інш. Довідник –учбовий посібник, - Київ.- «НВП Інтерсервіс», 2012.-76 с.
9. Парамонова О. С. Кримінально-правова характеристика неналежного виконання професійних обов'язків медичним або фармацевтичним працівником [Текст] : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08 / Парамонова Ольга Сергіївна ; НАН України, Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького. – Київ, 2014. – 20 с
10. Рокицкий М.Р. Ошибки и опасности в хирургии детского возраста. – Ленинград, Медицина, 1986. – 278 с.
11. Студеникин М.Я., Ленюшкин А.И. Болезни детей, пограничные для интерниста и хирурга. – М.: Медицина, 1981. – 206 с.
12. Корячкин В.А. Интенсивная терапия угрожающих состояний. – Москва, МЕДпресс-информ, 2004. – 250
13. Марини Д., Уилер А. Медицина критических состояний (пер. с англ.). – Москва, 2001. – 433с.
14. Михельсон В.А. Детская анестезиология и реаниматология. – Москва, 2001. – 156с.
15. Першуков А.И. Варикоцеле и некоторые вопросы мужского бесплодия. – Киев, «Спутник-1», 2002. – 255 с.
16. Хирургия острого живота (под. ред. Синенченко Г.И.). – Санкт-Петербург, 2007. – 512с.

Ресурси Інтернет:

1. <http://inmeds.com.ua/> – веб-ресурс «Єдиний медичний простір»;
2. <http://medicallaw.org.ua/vidavnictvo/medychno-pravo/> – науково-практичний журнал «Медичне право»;
3. <http://mon.gov.ua/> – офіційний веб-сайт Міністерства освіти і науки України;
4. <http://nmapo.edu.ua/index.php/uk/> – офіційний сайт Національної медичної академії післядипломної освіти імені П.Л. Шупика;
5. <http://www.moz.gov.ua/ua/portal/> – офіційний веб-сайт Міністерства охорони здоров'я України;
6. <http://www.nbu.gov.ua/> – Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського;
7. <http://www.nplu.org/> – Національна Парламентська бібліотека України;
8. <http://www.who.int/> – офіційний веб-сайт Всесвітньої організації охорони здоров'я.